

NAŠE SLIKE

PRILOGA SLOVENSKEMU GOSPODARJU

LETNIK III

MAJ 1936

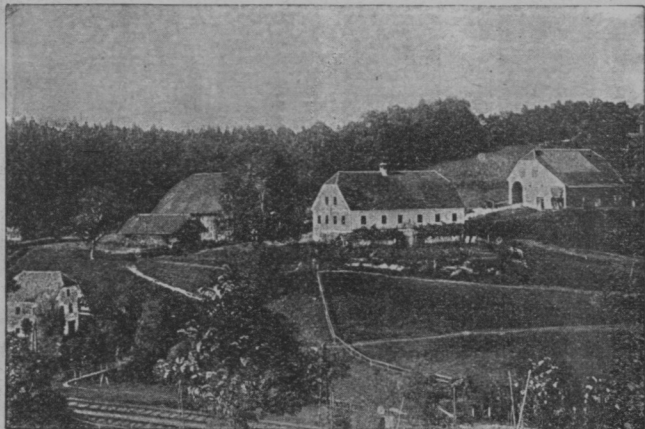
ŠTEV. 5

Senca širnega
oreha
nam postane
šolska streha.

Pesem čuje se z
oreha
polna sreče,
polna smeha.
(S. Sardenko.)

**Oreh na Ponikvi, pod katerim je kaplan Prašnikar poučeval
med drugimi tudi mladega Slomška.**

Slom nekdanj.

L. 1800., 26. novembra, na praznik sv. Katarine:

Šumni slap je pel ob mlinu
z njim je mati pela sinu:
Kjer boš hodil, srečen bodi!
Lilija naj bele zarje,
dete, v tvojem srcu varje!

Ljubi cerkev, dom in šolo!
Ljubi vrt in njive plodne!
Ljubi davnih dedov vero!
Ljubi križ in trud in delo,
Kristusovih ran petero!

Anton Martin Slomšek, naš svetec.

Rojen 26. nov. 1800 na Slomu, v mašnika posvečen 8. sept. 1824 v Celovcu, za škofa maziljen 5. jul. 1846, umrl 24. sept. 1862.

Naša zemlja mu bila je srečen izvor;
naša gora mu vžgala je jutranji zor;
Materi je na Slomu pokoren otrok;
mašniku je na Ponikvi zvonček ubran
in dijaku je v Celju studenec s poljan.
Bogoslovcem v Celovcu vodnjak je globok;
na Bizeljskem je borec in plamen svetel;
dolgi Savi in Donavi potni je val;
na Pohorju je javor ob vodi visok.

Silvin Sardenko, »Slomšek«.
(Iz te lepe knjižice so tudi drugi citati v današnji prilogi.)

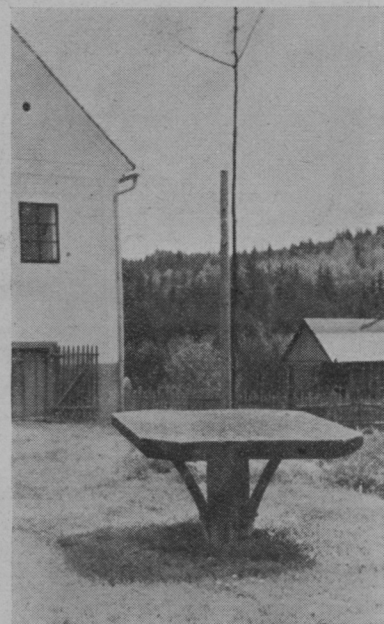
Slom danes.

Na paši pri Sv. Ožbaltu blizu Ponikve je Slomšek svojim sovrstnikom pastirjem rad pridigoval:

»Ne pred cerkev, pred domačo,
k pridigi ne bom vas vodil;
tam cerkvenik kot igračo
naš sestanek bi razpodil.
Sveti Ožbalt, sam na samem
vabi: Jaz vas k sebi vzamem.
V sveti hram? Ne, v hram ne smemo
s pridigo nedozorelo.
Angel varih našo vnemo
kaznoval bi kakor smelo.
V sveti hram? Ne! Bog obvari!
Tja pred hram na kamen stari!
In po dva, po tri, po štirji
s pašnikov so se zelenih
zbirali pred hram pastirji.
V trumah živo razkropljenih
mirno se je pasla čreda;
včasih tudi ne, seveda.
»Čujte, dragi! Nisem skusil
in verujem in vam rečem:
Kdor za druge meč bo brusil,
sam končan bo s tistim mečem.
Kot golobje, dragi bratci,
mi bodimo krotki mladci!
Jezni sede naj na kamen!
Dalje drugič. Danes: Amen!
Čujte s cerkve zvon večerni!«

Prednji kot Slomškove rojstne sobe.

Miza pred domom na Slomu.

Stara šola na Ponikvi.

»Oče s plugom, strog je rezal brazde v njivo; sin je hodil nem pred plugom z belo knjigo. Noga v istih gre razorih, duh teži po drugih vzorih. Prst se vdr-la je živini med počasnimi nogami. Plug obstal je v ruševini. Bič je pal po mladi rami. Knjiga pada po razoru kakor kruha kos na dvoru.

Cerkvica sv. Ožbalta. Tu je središče Slomškovih mladostnih spominov.

Levo: Ponikva ob južni železnici v okraju Šmarskem s cerkvijo sv. Martina.

Kako je dobil ime Martin. Išče birmškega botra in mu mati svetuje:
 »Pojdi, sin moj, v dan Gospodov na cerkveno spraševanje!
 Votel glas iz praznih sodov; dobra vera — dobro znanje; Kdor največ bo znal, presodi: Tisti tebi boter bodi!
 Dolgo bilo ni nedelje. Čuj! Začne se spraševanje. Dober kamen dobro melje; dobra vera — dobro znanje. Deček verno je poslušal, botre nemo preizkušal. K župniku je šel gospodu v prošnji pol in pol v pohvali: K binškošnemu boste godu meni tega botra dali. — Siromak, so župnik rekli, tam pogač ne bodo spekli. Vendar, dečko, prav si molil! Pravega si botra volil: **Martin boš po svojem botru.**

Previdnost božja in povelje pokliče Slomška v šolo v Celje. Za svete Genovefe dan prihaja smrt čez snežno plan. Marijo Slomšek, mater Slomu ugrabila je v dragem domu. Doma je vse zagrenjeno domovje zanj zaklenjeno. Drug svet poraja se na Slomu in druga mati hodi v domu.

Poslej ni dražjih zanj lepot od svetih hramov in samot. Na holmu v svetišče stopil je, pobožno se pokropil je. Zapahnil za seboj je duri in vneto molil v sveti uri. Pšenico oče je sejal in sin jo bo posvečeval. Prelival oče v hram je vina da bo mašni dar za sina.

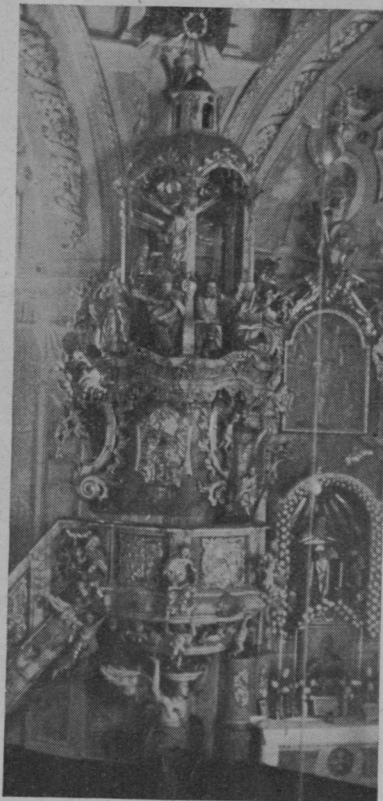

Stara gimnazija v Celju, kamor je zahajal Slomšek šest let.

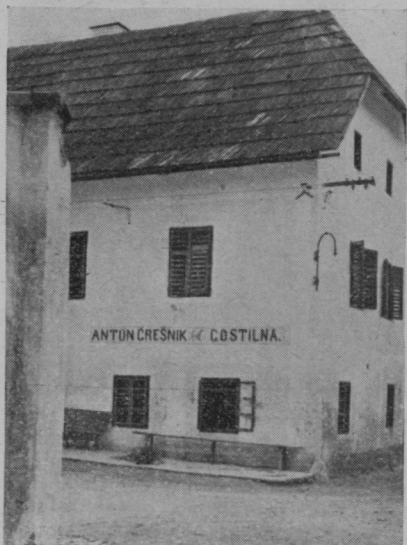
Učitelj vnet, ki ljubi rod, brodar je zvest, ki vodi rod. Zupančič bil je vnet brodar, učencev in valov krmar; »Kdor svojege ne zna jezika,

pobeljen grob je zanj omika. Odtrgan list je zanj polet, nad njim še rovtarski je kmet; Če pisati ne zna ne brati, vsaj rodno zemljo zna orati.

Pet let čez grob je materin minilo. Otožno vnovič peli so zvonovi: Očeta Marka nesli so v gomilo. Ostalo tisto leto bo v spominu: Entisoč osemsto in dvajseteno. Poslavljal se pri svetem je Martinu. Doslej ni višje seglo let nobeno sprejelo ga je v šolo svečeniško, prineslo mu je radost zaželjeno. S krepostjo Slomšek tiho, pol svetniško, postal učitelj bolj je kot učenec med ljubih bratov trumo svečeniško: »Vsak ljubi svoj naj jezik materinski!«

Priznica v Ponikvi.

Vuzenica, trg ubogih in naenkrat trg bogatih! Kdo zaklad je našel v logih, kot se bere v knjigah zlatih? Kristusove prve brate Slomšek videl je v bolnikih in v trpečih... Grešnike je Slomšek ljubil. Pozno v noč, in v oženj dneva, če se mu je sin izgubil, Slomšek gre in ga oteva. Luč in lek je bil obenem, kakor zgodba razodeva nam o sinu izgubljenem. Vuzenica! Kraj vstajenja! Kdo po tvojih je grebenih vršel plamen prerojenja? Šel po mojih je slemenih Slomšek z dušo svojo zlato.

Levo: Poslopje, v katerem je bila šola v Vuzenici, ki jo je postavil in začel Slomšek (1838—1844). Desno: Bogoslovje v Celovcu, kjer je Slomšek bil od 1821 do 1825 kot bogoslovec in od 1829 do 1838 kot špiritual.

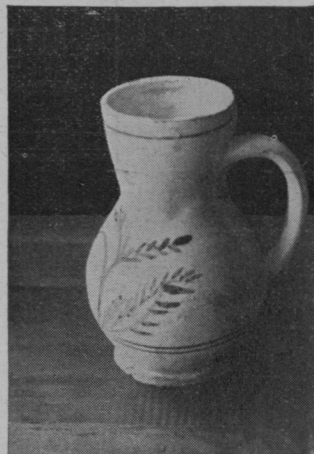
Škof Slomšek.

Slomšek, apostol katoliškega tiska.

Slomšek je bil čuječ in čuteč opazovalec vseh razmer in potreb svojega ljudstva, ki mu je skušal pomagati predvsem z dobrim tiskom. Kolikor bolj raste danes pomen dobre knjige, toliko bolj raste tudi Slomšekov apostolski pomen in je prizadevanje za njegovo beatifikacijo častna in katoliška zadeva vseh Slovencev.

Slomšek je bil apostol dobrega tiska že od svoje mladosti. Po svojem rojaku župniku Mihaelu Gajšku je dobil ljubezen do knjige, po svojem vzgojitelju Jakobu Prašnikarju vnemo za versko knjigo, po svojem učitelju Antonu Zupančiču pobudo za slovensko knjigo in po svojem sošolcu na ljubljanskem liceju Francetu Prešernu posebno veselje za slovensko pesem.

Od tega, kar je sam prejel, je nesebično rad dajal drugim. V bogoslovnici v Celovcu je tovariše bogoslovce štiri leta v prostih urah poučeval v slovenskem jeziku: »da ne bodo podobni vojaku, ki se hoče brez orožja bojevati...« O tem pouku je želel v katoliški zavesti ob sklepu prvega »napeljavnega govora«: »O naj bode tebi, Oče nebeški, Oče tudi nas Slovencev, naj bode tebi k dolžni slavi, mojemu slovenskemu rodu k vednemu pridu...« 1821—1824.

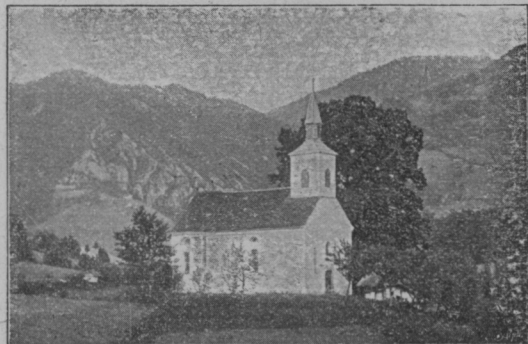

Slomšekova čaša in vrč za vodo.

Med svoje novomašne življenske sklepe v letu 1824 je Slomšek zapisal tudi bogoljuben in obenem rodoljuben sklep: »brati in spisovati knjige v čast božjo in v prid ljudstva«. Kako dejanski je bil ta sklep, je pokazal novomašnik še pred nastopom svoje prve službe, ko je pohitel v Ljubljano v zadevah slovenskega slovstva.

Hiša v škofjiskem vinogradu v Kamnici pri Mariboru, kjer je Slomšek zadnjikrat bil vesel s svojimi prijatelji nekoliko dni pred smrtjo.

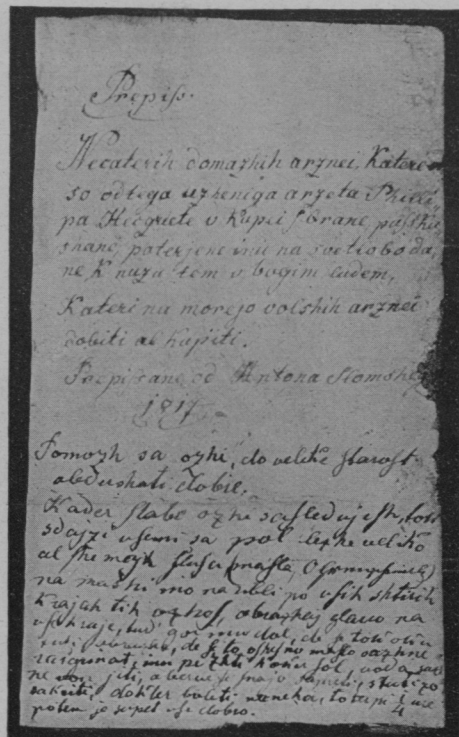

Cerkev sv. Rozalije v Kostrivnici blizu Šmarja, ki jo je Slomšek zadnje posvetil. Od tu je že bolan odšel v Maribor.

malo je delavcev, ki bi na tem polju delali...« Kmalu je bilo bolje. Bog je poslal gorečemu delavcu vnetih sodelavcev na polju katoliškega tiska. Knjige za mladino in ljudstvo so se množile. Krona med njimi je bila »Blaže in Nežica«.

Slomšek je rastel pred slovenskim ljudstvom po svojem književnem delu in slovesu. Ustanoviti je hotel 1845 družbo za izdajanje dobrih knjig. Ker mu politične oblasti, ki so v njem gledale »panslavista«, niso dovolile, da bi ljudstvu s posebno tiskovno družbo dajal »hleba«, je Slomšek sklenil, mu v nadomestilo dati vsaj »Drobtinice«. Prvikrat so izšle leta 1846. Toda čez sedem let vse prav pride. Slomšekova misel za izdajanje dobrih knjig se je čez sedem let po njegovem prizadevanju uresničila v novoustanovljeni »Družbi sv. Mohorja«, 1853.

S ponosom in z vso pravico smemo reči: Slomšek je apostol in ustanovitelj katoliškega tiska med Slovenci.

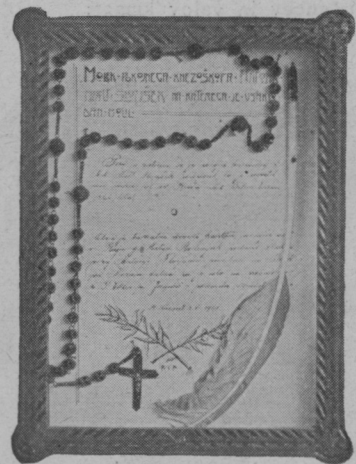

Slomšekov najstarejši rokopis iz l. 1817.

Na Bizeljskem so kaplana Antona Slomškega že poznali kot ljubitelja slovenske knjige. Ob njem se je že tedaj zbiral ožji krog mladih duhovnikov in bogoslovcev (Strašek, Krumpak itd.), ki jih je mikala in likala Slomšekova lepa slovenska beseda.

Kot spiritual v bogoslovnici v Celovcu je Slomšek 1830, takoj ob začetku svoje nove službe, uvedel slovenske ustanke. Med bogoslovci je vzgojil celo vrsto pisateljev ter v zvezi z njimi pričel izdajati knjižice za mladino. Tako so postali Slomšekovi učenci pionirji slovenskega katoliškega tiska in Slomšek sam je postal ustanovitelj slovenskega mladinskega slovstva.

Nič manj ko mladina je bilo Slomšek pri srcu slovensko ljudstvo. »Veliko je polje... malo imamo dobrih knjig...

Pero, s katerim je Slomšek podpisal listino o posvetitvi cerkve sv. Križa pri Belih vodah in njegov rožni venec, na katerega je vsak dan molil.

A. V. M.